

آینده‌پژوهی هویت ملی ایران در افق زمانی ۱۴۰۷

* ابراهیم حاجیانی

E-mail: ebhajiani@gmail.com

** زهرا ابروانی

E-mail: iravani_2762z@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۲/۲۰

چکیده

هویت ملی از مفاهیم اساسی نظم سیاسی اجتماعی است که با ویژگی‌های همبستگی ملی و انسجام نظام سیاسی نقش مؤثر و تعیین‌کننده‌ای در عرصه‌های مختلف جامعه دارد. از سویی در پرتو پیشرفت حیرت‌انگیز فناوری‌های نوظهور و تغییرات عمیق و شتابان جهانی، مدیران و سیاست‌گذاران کشورها کوشیدند به‌رغم تغییرات اجتناب‌ناپذیر بین‌المللی شدن، کشورشان را از تهدیدات جدی مصون بدارند تا آینده‌ی مطلوب و کم‌خطری برای کشور خود بسازند. هدف نوشتار حاضر، رصد تحولات هویت ملی در ده سال آینده ایران است و نیز درصدد پاسخ به این پرسش اصلی است که سناریوهای محتمل هویت ملی ایران تا یک دهه آینده چه خواهند بود؟ روش‌های شبه دلفی، مصاحبه، پویش محیطی، تحلیل تأثیر متقاطع و سناریونویسی از تکنیک‌های آینده‌پژوهی است که در مقاله حاضر برای تدوین سناریوهای هویت ملی در افق زمانی ۱۰ سال آینده استفاده شده‌اند. یافته‌های مقاله شامل سناریوهای سه‌گانه خوش‌بینانه، میانه و بدبینانه است و نشان می‌دهد که هویت مدرن، توسعه و کارآمدی و تساهل و مدارا، عدم قطعیت‌های کلیدی تأثیرگذار بر هویت ملی ایران در ده سال آینده است. از نظر خبرگان مشارکت‌کننده وقوع سناریوی میانه محتمل‌تر است.

کلید واژه‌ها: هویت ملی، آینده‌پژوهی، پیش‌ران، ماتریس تأثیر متقابل، عدم قطعیت، پویش محیطی، سناریونویسی.

* دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران، عضو هیأت علمی مرکز بررسی‌های استراتژیک، معاون هماهنگی و برنامه‌ریزی مرکز بررسی‌های استراتژیک

** دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی پژوهشکده امام خمینی (ره) و انقلاب اسلامی، نویسنده‌ی مسئول